

**SCHU
MAN**

**Polska
Fundacja
im. Roberta
Schumana**

G

Iceland

Liechtenstein

Norway

Active

citizens fund

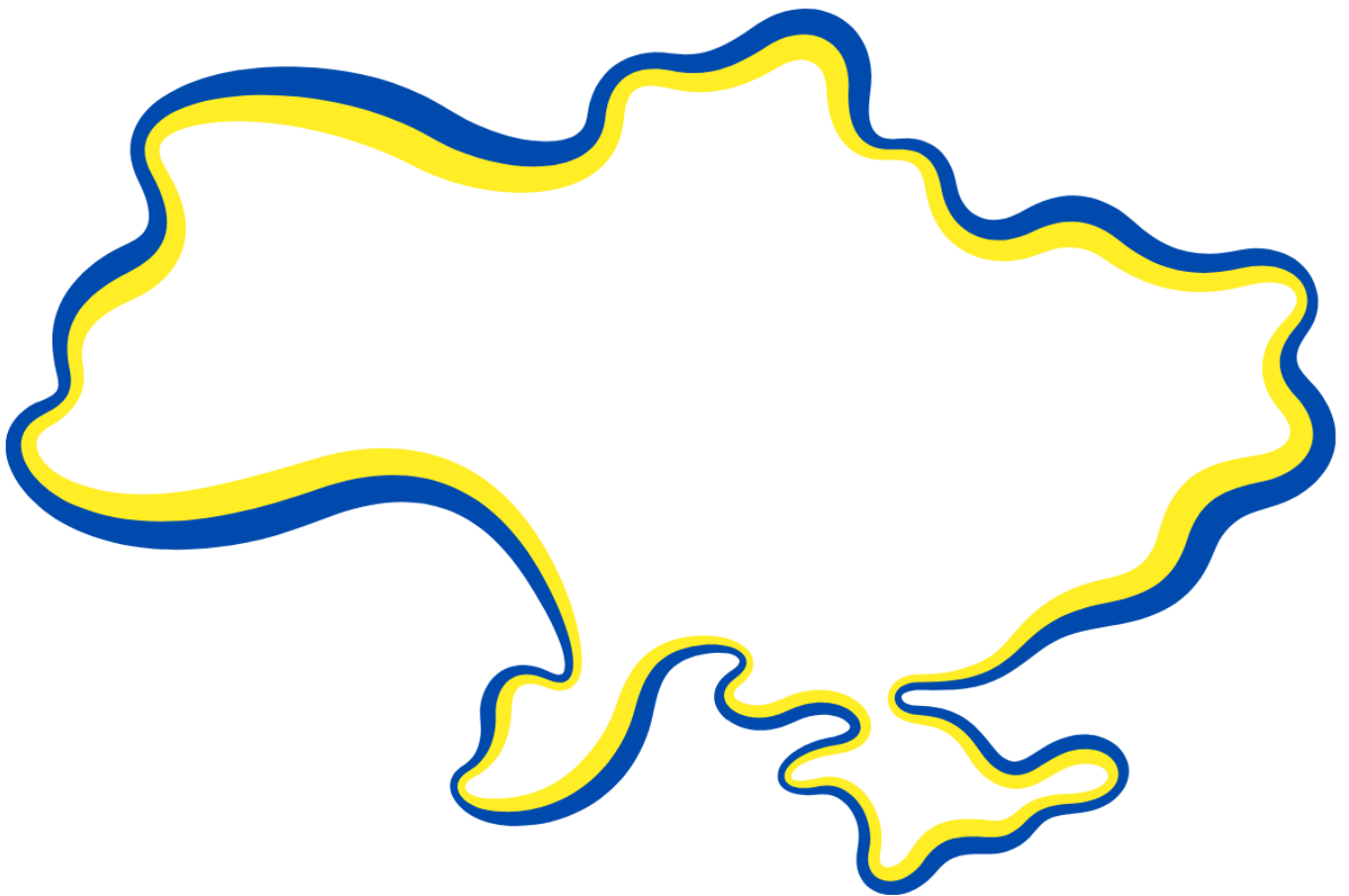
wojna

ROSYJI Z UKRAINĄ

Cele zajęć

- refleksja nad współzależnościami zjawisk we współczesnym świecie i ich wpływie na nasze codzienne życie,
- poznanie etapów konfliktu rosyjsko-ukraińskiego od 2004 roku,
- refleksja nad przyczynami i skutkami wojny rosyjsko-ukraińskiej,
- zrozumienie wpływu, jaki konflikty wojenne mają na cały świat.

Uwagi metodyczne dla osoby prowadzącej

Jest to jeden z 6 scenariuszy w tym zestawie. Każdy z nich zawiera kilka propozycji ćwiczeń, do zastosowania na różne sposoby przez osobę prowadzącą (w oparciu o warunki w jakich pracuje oraz potrzeby swoje i grupy). Można zrealizować wszystkie opisane ćwiczenia w zaproponowanej przez nas kolejności lub ją zmienić. Można też wybrać tylko jedno czy dwa ćwiczenia i dodać inne własne aktywności. Wszystkie opisane metody można modyfikować.

Każdy ze scenariuszy rozpoczyna to samo ćwiczenie pokazujące wpływ różnych elementów na siebie, ponieważ wszystkie poruszane tematy dotyczą współzależności we współczesnym świecie.

1 Współzależności globalne

JAKO WPROWADZENIE DO TEMATU

Ćwiczenie ma pokazać, jak działają współzależności. Zmiana nawet jednego elementu w systemie powoduje, że wszystkie inne muszą się do tego dostosować. Dotyczy to zarówno zależności na poziomie indywidualnym, jak i globalnym (zmiany na jednym kontynencie czy w jednym kraju mogą spowodować zmiany na całym świecie. Takim czynnikiem są też konflikty wojenne).

Do zrealizowania tego ćwiczenia potrzeba jest jedynie przestrzeń. Osoba prowadząca prosi uczestniczki i uczestników, aby stanęli w jednej przestrzeni (np. na środku sali). Następnie każda osoba ma wybrać w myśli, bez wskazywania, dwie inne w grupie. Kiedy wszyscy dokonają już wyboru, ich zadaniem jest ustawienie się wobec wybranych osób tak, aby tworzyć z nimi trójkąt (względnie) równoboczny. Przez chwilę wszyscy zmieniają miejsca i odpowiednio się ustawiają. Osoba prowadząca upewnia się, że proces jest zakończony, następnie prosi jedną osobę o przesunięcie się w inne miejsce sali (np. o 1 metr) i prosi pozostałych o ponowne ustawienie się tak, by stworzyć z nimi trójkąt. Przez chwilę wszystkie (lub prawie wszystkie) osoby ustawiają się. Kiedy proces się zakończy, osoba prowadząca pyta grupę:

stand with
Ukraine

- Co się wydarzyło?
- Z jakiego powodu wszystko się zmieniło?
- Co pokazuje to ćwiczenie?
- W jaki sposób to ćwiczenie można odnieść do wojny rosyjsko-ukraińskiej?

1 Uwagi metodyczne

Jeśli klasa/grupa będzie miała trudności ze znalezieniem odpowiedzi, warto zadać pytanie o wpływ wojny w Ukrainie na nasze codzienne życie, zarówno w aspekcie społecznym, ekonomicznym, jak i psychologicznym. Na przykład: przyjmowanie uchodźczyń i uchodźców, obawy o konsekwencje wojny i możliwość jej rozprzestrzenienia się na naszym terytorium, brak niektórych towarów, rosnące ceny energii i innych produktów (o tym więcej w scenariuszu dotyczącym inflacji).

Jako przygotowanie do tego bloku tematycznego warto zaproponować obejrzenie przed zajęciami filmu “Winter on fire: Ukraine’s fight for power” dostępnego na platformie Netflix. Jeżeli niektóre osoby w klasie nie mają dostępu do Netflixa, mogą umówić się na grupowe obejrzenie go u kogoś, kto ma wykupiony abonament.

2 Konflikt rosyjsko-ukraiński

OD 2004

Osoba prowadząca dzieli klasę na kilka mniejszych np. 4-osobowych zespołów. Każdy z nich losuje kartkę z jakimś wydarzeniem związanym z relacjami ukraińsko-rosyjskimi. Zadaniem zespołów jest poszukać w internecie, czym są te wydarzenia i kiedy nastąpiły. Mają ok. 15 minut na wyszukanie informacji oraz przygotowanie krótkiej - 6-7 zdaniowej prezentacji - o wydarzeniu dla pozostałych zespołów. Lista wydarzeń:

“Zwycięstwo” Wiktora Janukowycza w wyborach prezydenckich	Zajęcie Krymu przez przedstawicieli samoobrony rosyjskojęzycznej obywateli Krymu
Pomarańczowa rewolucja i zwycięstwo Wiktora Juszczenki	Przyłączenie Krymu do Federacji Rosyjskiej na podstawie referendum
Euromajdan: początek „ukraińskiej wiosny”	Podpisanie przez Ukrainę umowy stowarzyszeniowej z UE w Brukseli
Wstrzymanie procesu umowy stowarzyszeniowej i umowy utworzenia strefy wolnego handlu z Unią Europejską przez rząd Mykoły Azarowa	Wybuch prorosyjskiej rebelii i proklamowanie Donieckiej i Ługańskiej republiki ludowej jako części Federacji Rosyjskie
Rewolucja godności (“drugi Majdan”) i obalenie Wiktora Janukowycza	Inwazja wojsk rosyjskich w centralnej i zachodniej Ukrainie

2 Konflikt rosyjsko-ukraiński

OD 2004

Każdy zespół najpierw ma czas na znalezienie informacji o wylosowanych wydarzeniach i umiejscowienie ich w czasie. Kiedy zespoły są gotowe, osoba prowadząca prosi, aby każdy z nich dopisał właściwą datę na wylosowanej przez siebie kartce, a następnie klasa próbuje ułożyć chronologicznie wszystkie wydarzenia. Kartki można ułożyć na środku sali, tak by były widoczne dla wszystkich osób. Następnie każdy zespół prezentuje swoje odkrycia, zgodnie z chronologią to znaczy zaczynamy od zwycięstwa Wiktora Janukowycza w 2004 roku i Pomarańczowej rewolucji, a kończymy na inwazji wojsk rosyjskich na terytorium Ukrainy w 2022 roku.

Na koniec osoba prowadząca podsumowuje i pokazuje mapę, na której znajduje się Kijów (tam miały miejsce oba majdany) oraz sporne terytoria: Krym i Donbas.

Terytoria zaanektowane lub kontrolowane przez Rosję:

2 Konflikt rosyjsko-ukraiński OD 2004

Jako ciekawostkę osoba prowadząca może pokazać, w jaki sposób Krym był pokazywany na mapach Google'a i Apple'a. Przed inwazją rosyjską w 2022 roku, na mapach obu korporacji Krym był oznaczony jako terytorium rosyjskie dla osób przeglądających Google Maps w Rosji, przy jednoczesnym pozostawieniu go jako "neutralnego" dla osób z Ukrainy. Obecnie firma Apple pokazuje Krym jako terytorium ukraińskie niezależnie od miejsca logowania się do usługi (<https://slate.com/technology/2022/04/russia-apple-google-maps.html>)

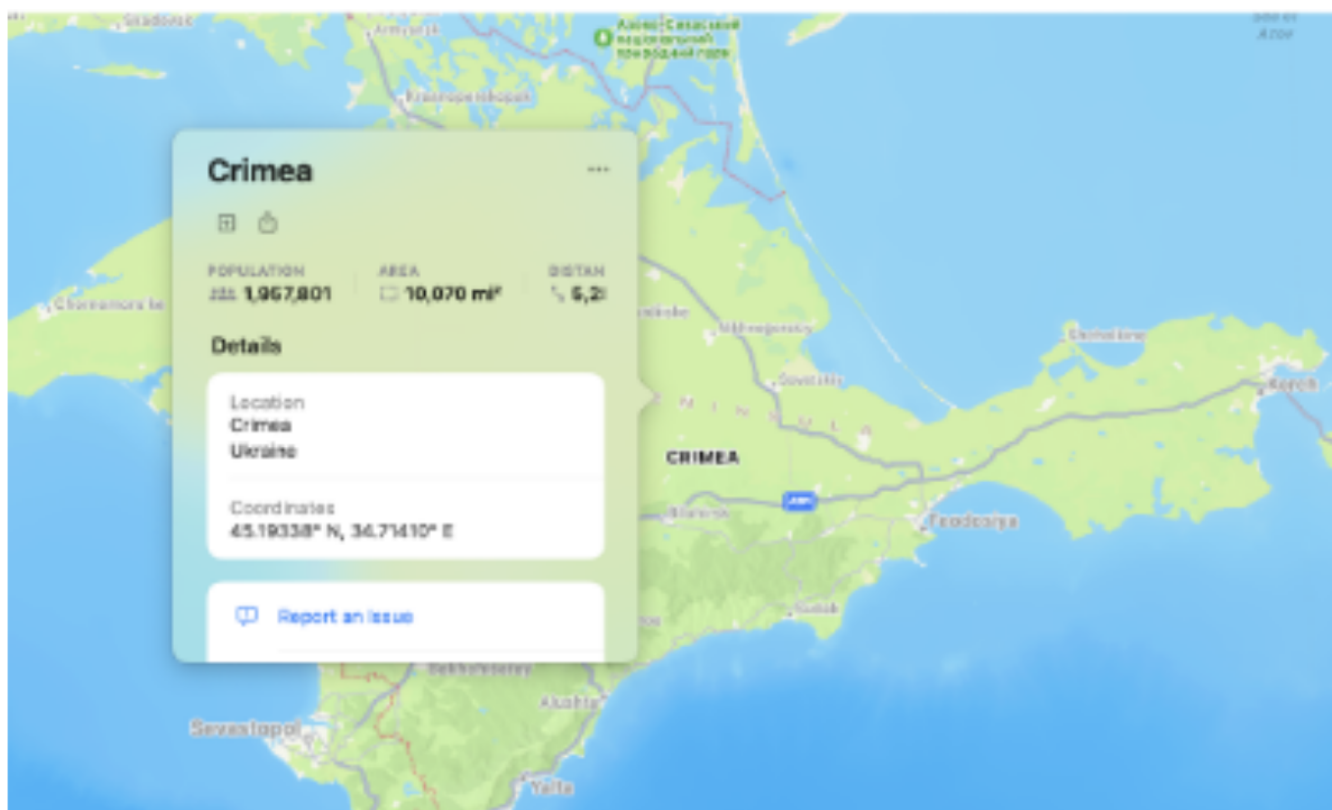

Image Credits: Screenshot of Apple Maps

3 Dlaczego Rosja widzi zagrożenie w Ukrainie?

Warto pokazać młodzieży perspektywę rosyjską, aby zrozumiała, z jakiego powodu kraj ten dąży do zaanektowania Ukrainy. Osoba prowadząca drukuje kilka sztuk dostępnego w sieci artykułu "Przyczyna, charakter i cel zbrojnej agresji Rosji przeciwko Ukrainie" Wołodymyra Wasylenki. Następnie dzieli klasę na mniejsze zespoły (dobrze, aby znalazły się w nich nowe osoby). Zadaniem każdego z nich jest przeczytać artykuł i zapisać na kartkach przyczyny, dla których Rosja atakuje Ukrainę. Kiedy zespoły są gotowe, osoba prowadząca prosi, aby każdy z nich odczytał swoje kartki. Aby uczynić proces bardziej dynamicznym, pierwszy zespół czyta jedną przyczynę, a potem kolejne także po jednej, wybierając tylko te, które do tej pory się nie pojawiły. Runda trwa do momentu, w którym żaden zespół nie ma już nic nowego na kartkach. Warto przygotować podsumowanie np. zapisując najważniejsze przyczyny na tablicy czy wyświetlając slajd w prezentacji (Power Point).

3 Dlaczego Rosja widzi zagrożenie w Ukrainie?

POSTRZEGANIE UKRAINY

Ważne wątki z artykułu dla osoby prowadzącej:

“Odzyskanie niepodległości przez Ukrainę nierozzerwalnie związane jest z odrodzeniem pamięci narodowej i własnej historii, co uderza w rosyjski mit o tysiącletniej państwowości, europejskiej tożsamości i jakoby odwiecznej przynależności do cywilizacji europejskiej. (...) Bez powrotu Ukrainy (wraz z jej terytorium, zasobami i kapitałem ludzkim) na łono Rosji jakiegokolwiek próby odrodzenia statusu imperialnego są bezproduktywne. W związku z tym rosyjska elita polityczna i przeciętni obywatele są przekonani, iż:

- Rosjanie i Ukraińcy są jednym narodem, a połączenie ich w jednym państwie ma być ostatnim etapem kształtowania „nadnarodu” i „ruskiego miru” z jedną Cerkwią, jednym językiem i kulturą;
- Ukraina jest częścią Rosji i nie powinna istnieć poza nią;
- Ukraina ponosi winę za upadek imperium sowieckiego i wywołane przez to niepowodzenia Rosji;
- Istnienie niezależnego państwa ukraińskiego pozostaje geopolityczną anomalią i stanowi zagrożenie strategiczne dla Rosji;
- Rosja bez Ukrainy jest geopolitycznie niepełna. i nie może odrodzić się jako „nadpaństwo” na arenie międzynarodowej.”

3 Dlaczego Rosja widzi zagrożenie w Ukrainie?

GEOPOLITYKA

Ważne wątki z artykułu dla osoby prowadzącej:

“Takie przekonania wyznaczają kierunek zagranicznej polityki Rosji wobec Ukrainy. W sformułowanej przez Aleksandra Dugina, jeszcze w połowie lat dziewięćdziesiątych, doktrynie geopolitycznej Rosji otwarcie napisano: >>Suwerenność Ukrainy jest na tyle negatywnym zjawiskiem dla rosyjskiej geopolityki, iż w zasadzie łatwo może sprowokować konflikt zbrojny... Istnienie Ukrainy w jej obecnych granicach i z dzisiejszym statusem „państwa suwerennego” jest tożsame z zadaniem straszliwego ciosu bezpieczeństwu geopolitycznemu Rosji, który równa się inwazji na jej terytorium. Dalsze istnienie unitarnej Ukrainy jest niedopuszczalne<<”.

3 Dlaczego Rosja widzi zagrożenie w Ukrainie?

DZIAŁANIA ROSJI

Ważne wątki z artykułu dla osoby prowadzącej:

- “przeciwdziałanie integracji Ukrainy z Zachodem, gdyż istnienie państwa ukraińskiego w strukturach NATO czy UE neguje zasadność odrodzenia rosyjskiego (euroazjatyckiego) neoimperium;
- wykorzenienie przejawów ukraińskości zarówno w Rosji, jak i poza jej granicami – jedynie wyniszczenie ukraińskiej tożsamości może stać się podstawą do budowy i gwarancją istnienia nowego imperium;
- utrzymanie na Ukrainie stanu kontrolowanego chaosu i prowokowanie ruchów separatystycznych, ukierunkowanych na osłabienie państwowych instytucji, podział terytorium i wyniszczanie państwowości.”

4 Działania Unii Europejskiej

Osoba prowadząca zadaje klasie pytanie o to, jakie działania podjęła Unia Europejska wspierając Ukrainę. Warto pokazać sankcje (poniżej lista oraz infografiki), a także zaznaczyć, że są one ograniczone, ponieważ kilka europejskich państw, wśród nich Niemcy, uzależnionych jest od rosyjskiej energii, w związku z tym nie zgodziły się one na nałożenie mocniejszych sankcji.

Rodzaje sankcji:

- Sankcje indywidualne
- Sankcje gospodarcze
- Restrykcje medialne
- Środki dyplomatyczne
- Środki wizowe
- Restrykcje w stosunkach gospodarczych
- Środki dotyczące współpracy gospodarczej

Infografiki pokazujące różne sankcje UE wobec Rosji:
<https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/eu-sanctions-russia-ukraine-invasion/>

5

Podsumowanie ZAJĘĆ

Osoba prowadząca zapisuje na kartce/tablicy pytanie: Jaki wpływ ma wojna na świat? Może być ono wyzwaniem dla młodzieży, dlatego trzeba dać grupie czas na zastanowienie się. Osoba prowadząca dzieli klasę na nowe zespoły i wręcza każdemu z nich 3 kolorowe post-ity. każdy zespół wymyśla i zapisuje 3 skutki dla całego świata (jeden skutek na jednej karteczce).

- zablokowane transporty zboża i możliwa katastrofa żywnościowa w krajach uzależnionych od Rosji i Ukrainy (Somalia 100 proc. swojego zboża kupuje w Rosji lub w Ukrainie, Egipt kupuje ponad 80 proc., Sudan około 75 proc. Około 25 państw Afryki ponad 30 proc. zbóż kupowało w Rosji albo w Ukrainie. W podobnym procencie uzależnione są biedne kraje Azji i Ameryki środkowej i południowej). Skutkiem katastrofy żywnościowej (wzmocnionej przez zmiany klimatu) będą z kolei duże migracje ludności z południa na północ.

- przerwane łańcuchy dostaw różnych produktów z Ukrainy – metali, artykułów żywnościowych i półproduktów do produkcji pasz i miodu,

- wzrost cen żywności w krajach europejskich, w tym w Polsce (ceny napędza wzrost cen nawozów oraz paliw płynnych. A wzrost cen nawozów jest spowodowany ich niedoborem i wzrostem cen gazu, którego do nawozów potrzeba bardzo dużo. Koło się zamyka, bo droższe nawozy, to droższa żywność.)

5

Podsumowanie ZAJĘĆ

● uchodźstwo ludności z Ukrainy (od początku wybuchu wojny w Ukrainie kraj opuściło ponad 3,7 mln osób, a 6,5 mln przesiedliło się w granicach kraju. W Polsce znajduje się 2,5-3 mln osób uchodźczych z Ukrainy. Są to przede wszystkim kobiety, dzieci i osoby starsze, ponieważ mężczyźni w określonym wieku mają zakaz wyjeżdżania z kraju. Kobiety muszą odnaleźć się w nowej rzeczywistości, co nie zawsze jest prostym zadaniem. Obecność osób uchodźczych oznacza też presję na systemy socjalne w krajach przyjmujących, ponieważ są one zazwyczaj zależne, przynajmniej przez jakiś czas, od systemu pomocy socjalnej kraju, w którym się osiedliły).

● zagrożone bezpieczeństwo energetyczne (UE zdecydowała o zakończeniu uzależnienia od rosyjskiej energii: całkowite uniezależnienia się od rosyjskich paliw kopalnych ma nastąpić do 2030 r., a ograniczenie zużycia rosyjskiego gazu o dwie trzecie do końca bieżącego roku).

● geopolityka: niektórzy eksperci przewidują ponowny podział na geopolityczne i gospodarcze bloki Wschodu i Zachodu, z Rosją i Chinami po jednej stronie oraz UE i USA na czele – po drugiej.

● Strach i niepewność co do przyszłości skutkujące pogorszeniem jakości życia,

● dezinformacja i chaos informacyjny.

Źródła

PRZYDATNE DO ORGANIZACJI ZAJĘĆ

Źródła materiałów edukacyjnych:

- Kalendarium konfliktu rosyjsko-ukraińskiego:
- <https://histmag.org/Majdan-Krym-wojna-w-Donbasie-historia-Ukrainy-2014-2022-23681>
- Mapy Apple i Google:
<https://slate.com/technology/2022/04/russia-apple-google-maps.html>
- Sankcje:
- www.consilium.europa.eu/pl/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/
- infografiki:
www.consilium.europa.eu/pl/infographics/eu-sanctions-russia-ukraine-invasion/
- “Przyczyna, charakter i cel zbrojnej agresji Rosji przeciwko Ukrainie”
Wołodymyr Wasylenko:
<https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/pomi/03/pomi201702.pdf>

